“Xalq qəzeti” üçün

“Deyəsən, dünya bəşəri dəliliyə gedir?!.”

Müsahibimiz Xalq yazıçısı Elçin Əfəndiyevdir

Ədəbiyyat zamanın nəbzi, mənəvi-mədəni həyatın barometridir. Azərbaycan ədəbi tənqidi msəlləhn əsgər kimi ədəbi prosesi daim izləyir, uğur və qüsurları təhlil süzgəcindən keçirir. Bu baxımdan Xalq yazıçısı Elçinin son dərəcə maraqlı və obyektiv analitik tədqiqatları var. “İstiqlal”, “Şərəf”, “Şöhrət” ordenləri ilə təltif olunmuş ünlü qələm sahibi ilə yazıçı-publisist Əkrəm Qaflanoğlunun söhbəti də elə bu barədədir.

– Elçin müəllim, sizin “Aqoniya”, yoxsa təkamül”, “Sosrealizm bizə nə verdi?”, “Söz azadlığı tənqidimizə nə verir?”, “Məsuliyyəti nə üçün janrın boynuna qoyuruq?” və digər geniş analitik tədqiqatlarınız ədəbi prosesə həsr olunub. Ümumiyyətlə, tənqid və ədəbi proses haqqında çox yazmısınız. Bu gün vəziyyət necədir?

– İlk baxışda bir rəngarənglik var, axır vaxtlar oxuduqlarımı deyirəm: Sadıq Elcanlının, Hədiyyə Şəfaqətin, Ulucay Akifin, Mir Mehdinin, esseləri, hekayələri; çoxlu maraqlı şeirlər və yeni imzalar, qadın tənqidçilər əməlli-başlı bir ədəbi zümrə yaradıb – Elnarə Akimova, Sevda Sultanova, Südabə Ağabalayeva, Mətanət Vahidin məqalələri, Orxan Arazın, Əsəd bəy – Qurban Səid, Bədirxan Əhmədlinin “Əli və Nino”, rəhmətlik Paşa Əlioğlunun orta əsr klassik ədəbiyyatımız, xüsusən, Azərbaycandilli və az tanınan, bəzən isə heç tanınmayan müəlliflər, ədəbi nümunələr haqqında yazdıqları, Hacı Firudinin klassiklərlə bağlı maraqlı və sağlam fikir mübadiləsi üçün münbit ədəbi zəmin yaradan məqalələri, Azər Turanın XIX-XX əsr Azərbaycan və ümumiyyətlə, türk ədəbiyyatı və ictimai fikir nümayəndələrinin şəxsiyyəti və yaradıcılığı haqqındakı məqalələri. Yadıma düşənləri deyirəm. Fəxri Uğurlunun orijinal, bir az da maarifçi yazıları, Təyyar Salamoğlunun Abbas Səhhət, yaxud Məti Osmanoğlunun “Tatar nəğməsi” haqqında yazdıqları maraqlı tədqiqatlar...

Bütün bunlar ədəbi prosesə canlı bir dinamika gətirir, ancaq bax, bu dediklərim və demədiklərim səviyyəsində çağdaş ədəbi təsərrüfata və tənqidə qiymət verən araşdırıcı məqalələrə, istisnalara yox, görümlü və aparıcı təmayülə rast gəlmək mümkündürmü? Yox. Mümkün deyil. Üzdən getmək, yazmaq naminə yazmaq... Qoy, bir misal çəkim. Bizim təcrübəli tənqidçimiz Cavanşir Yusifli çox aktivdir və bu, çox yaxşıdır. Ancaq bax, bir məqaləsi yadıma düşür. Haqlı olaraq ədəbi tənqidi, ədəbi mülahizələri təhlilin dərinlərinə varmağa çağırır və bu, əlbəttə, aktual məsələdir, ancaq təəssüf ki, bəzən özü də üzdən gedir. Misal üçün, Cavanşir müəllim rəhmətlik Zəlimxan Yaqubun şeirlərində “əsas xassə”ni araşdırır. Onun fikrinə görə, nədir bu əsas xassə? Cavanşir müəllimin yazdığına görə, bu əsas xassə intuisiya və improvizasiyadır. Poeziya nədir, Əkrəm? Bədii sözün obrazlaşdırılması deyil? Füzulidən tutmuş, Əli Kərimə qədər... Əgər bədii söz obrazlı şəkildə deyilirsə, bu improvizasiya sayəsindədir də, elə deyilmi?

Dünyada elə bir şair yoxdur ki, improvizasiyası olmasın, əgər varsa, deməli, şair deyil. O ki, qaldı intuisiya məsələsinə, bu, şairli, nasirli, dramaturqlu, ümumiyyətlə ədəbiyyatın “əsas xassəsi”dir və rəhmətlik Zəlimxanın poeziyasını, ya da başqa bir şairin əsas yaradıcılıq xassəsinin bu cür ümumi xüsusiyyətlərlə səciyyələndirərək üstündən keçmək, ədəbi-metodoloji baxımdan yüngül yolla getməkdir, nəzəri axtarışın məhdudluğu və həvəssizliyi, şövqsüzlüyü, bəlkə də yorğunluğudur. Bəzi saytlara da baxıram. Primitiv – guya təbii danışıq dilində – təhkiyə, məhdud qavranışlar, yalançı “məlumatfüruşluq” və s. Çayxana yaxşı yerdir, bizdə gözəl çayxana ədəbi ənənələri var, ancaq saytlarda, mətbuatda ədəbi tənqidi formasına görə də, məzmununa görə də çayxana söhbətinə çevirmək olmaz. Deyəsən, bir az uzun oldu, hə?.. Ancaq bir faktı da qeyd edim: Moskvada nəşr edilən, hələ də sovetdən sonra nüfuzunu saxlamağı bacaran “Literaturnaya qazeta”da İsa Həbibbəylinin koreyalı yazıçı Han Kanın “Vegeterian” romanı haqqında məqaləsi dərc edilib. Bu, səhv etmirəmsə, “Litqazeta”da Han Kan haqqında ilk məqalələrdən biri, bəlkə də birincisidir. Azərbaycan aliminin rusdilli böyük auditoriyaya Nobel mükafatçısını təqdim etməyi, onun romanını təhlil etməyi tənqidimiz üçün perspektivli və əhəmiyyətli hadisədir. Mənim özüm üçün də maraqlı məqalə idi, çünki bu yazıçıdan heç nə oxumamışam. “Litqazeta”-dan söz düşmüşkən, Anarın hekayəsinin də orda dərc edilməsi yaxşı hadisələrdən biridir.

– “Həvəssizlik” dediniz. Həvəs niyə azalır?

– Yəqin bunun səbəbi bir deyil, iki deyil – ictimai, maddi, mənəvi, ədəbi... Məşhur tənqidçi var idi – Lev Anninski. Sənət, ümumiyyətlə mənəviyyat haqqında söhbətlərində müxbir ondan soruşur ki, müasir rus cəmiyyətinin mənəvi bələdçilərə ehtiyacı varmı? Anninski cavab verir ki, bələdçilərə ehtiyacı yoxdur, ancaq mənəvi avtoritetlərə ehtiyacı var, onlar isə yoxdur. Bu gün bizim ədəbi prosesdə, ümumiyyətlə ədəbiyyatımızda da “mənəvi avtoritetlər” qıtlığı yaranıb. Ədəbi tənqid təsirləndirmir, heyrətləndirmir. Yəqin elə buna görə də ədəbiyyata yeni gələnlərdən və hərdən də maraqlı mülahizələr söyləyən Cəlil Cavanşir deyir ki, tənqidçilərin laqeydliyi onu narahat etmir (Gülür). Gedib yaradıcılığıyla məşğul olur.

– Sizcə, bu gün bizim ədəbi prosesdə qabarıq nəzərə çarpan nədir?

– Böyük mənada mütaliə məhdudluğu. Klassika ilə bərabər, müasir dünya ədəbiyyatına bələdliyin axsamağı. Elmi-nəzəri səviyyənin ictimai fikrin bugünkü sürəti ilə ayaqlaşmaması. Professionallığın çatışmaması. Buna görə də məhdud dairədən çıxmaq çətin olur. İstisnalar var, əlbəttə, söhbət külldən, ümumi mənzərədən gedir. Bütün bu səbəblər barədə ayrı-ayrılıqda danışsaq, uzun çəkər. Bu gün xarici ədəbi tənqiddə oxucularla bağlı “monitor insanları” termini yaranıb, yəni ədəbiyyatı, kitabı monitor (internet) əvəz edib. Bu da klassik ədəbiyyatı tamam arxa plana çəkir. Eyni zamanda internet “klip təfəkkürü” yaradıb və tənqid də “klip təfəkkürü” ilə yazmağa başlayıbsa, bu, ədəbi prosesdə ədəbi-estetik hərc-mərcliyə gətirib çıxara bilər və çıxarır. Görürəm ki, bu mənəvi-estetik xəstəlik bizim ədəbi prosesdə də əməlli-başlı qabarmağa başlayıb.

– Bədbin bir mənzərə yaranır...

– Söhbət bədbinlikdən getmir, Əkrəm. Dünən televiziya ilə uşaq yeməyinin reklamı gedirdi, deyir ki, “xoşbəxtlik uşağın mədəsindən başlayır”. Uşağın mədəsindən sağlamlıq başlayar, xoşbəxtlik yox və nə qədər ki, xoşbəxtliyin mədə ilə başlaması psixologiyası bizimlə bir yerdədir, o uşağın gələcək xoşbəxtliyi sual işarəsi altında olacaq. Gərək ki, “Kulis” saytında idi, bir yazı oxudum, deyir ki, biz niyə yəhudilər kimi ola bilmirik? Bax, elə buna görə. Bu gün “xoşbəxtliyi mədələrində gördüyümüz” o uşaqlar kimdir? Bir çox peşələrin, o cümlədən də gələcək ədəbi prosesdəki imzaların sahibləri. Nə pul o balaca uşağa xoşbəxtlik gətirəcək, nə var-dövlət, nə məşhurluq, nə də quzu kababı. Bilirsiniz, yadıma nə düşdü? 1994-cü ilin iyulunda unudulmaz Heydər Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanına səfəri. Mən də onu müşayiət edirdim. Çox zəngin, dəbdəbəli zalda kral Fəhd ibn Əbdül Əziz ilə görüşləri oldu. Fəhd təxminən, 75 yaşlarında idi, ancaq yaşından da qoca görünürdü. Elə ilk təmasdan söhbətləri çox səmimi alındı. Rəhmətlik Heydər Əliyevin belə söhbətlərdə öz yüksək səriştəsi, sırf insani nöqteyi-nəzərdən məxsusi cazibəsi var idi.

Aradan nə qədər il keçib? 30 ildən çox. Ancaq kral o zaman bir söz dedi, indiyə qədər hafizəmə hopub qalıb. Barmağı ilə zaldakı zərli-zibalı, qızıl örtüklü sütunları göstərərək: “Hər şey var, – dedi. – Ancaq xoşbəxtlik yoxdur...” Bunu yada salmaqla, mən, əlbəttə, təzədən velosiped kəşf etmirəm, məlum həqiqəti deyirəm ki, xoşbəxtlik mənəvi bir anlayışdır. Biz uşağın mədəsinin dərdini çəkməklə bərabər, onun mənəviyyatının da dərdini çəkməliyik. Hansı peşə sahibi olursa-olsun, o cümlədən də ədəbiyyat adamı, onun gələcək mədəniyyətinin, dünyagörüşünün də dərdini çəkməliyik. Hər şey buna bağlıdır. Sözlərim çox gurultulu səslənmədi? (Gülür)

– Yox, yox...

– Yadıma düşmüşkən, bunu da deyim ki, bizim əlaqədar qurumlarımız beynəlxalq ədəbi əlaqələri, nə qədər imkan varsa, gücləndirməlidir. Müasir dünyada beynəlxalq ədəbi institutlar ciddi rol oynayır. Ədəbiyyatımızı tanıtmaq, məhdud coğrafi məkandan çıxarmaq istəyiriksə, bu işdə ədəbi inteqrasiya olduqca mühüm bir problemdir. Özü də söhbət ondan getmir ki, kimsə haradasa bir mükafat alıb, ya da kiminsə xaricdə kitabı çıxıb. Mükafat da, kitab da yaxşıdır.

Ancaq o zaman milli ədəbiyyatın yükünü qaldırmaq və daşıya bilmək olar ki, həmin beynəlxalq ədəbi institutlarla qarşılıqlı tərəf-müqabil ola biləsən. Vaxt var idi ki, anekdot səviyyəsində qadağalarla rastlaşırdıq. Yadıma gəlir (gülür), “Cənnətim Qarabağ” mahnısında belə bir misra var idi: “Aylı, ulduzlu Cıdır düzü...” O misranı dəyişib, eləmişdilər: “Aylı, gündüzlü Cıdır düzü”. Bunun da səbəbi o idi ki, “Aylı, ulduzlu Cıdır düzü” Türkiyə bayrağındakı ay-ulduzu xatırladır. İndi belə eybəcər şeylər yoxdur, ancaq yalnız sevimli Türkiyə ilə də kifayətlənmək olmaz. Rəhmətlik Azad Mirzəcanzadənin sözü olmasın, “deyə bildim?”

– Siz bir sıra məqalələrinizdə, müsahibələrinizdə demisiniz ki, ədəbiyyatın missiyası əbədidir. Yəni nə qədər həyat davam edəcək, ədəbiyyat da öz missiyasını yerinə yetirəcək. İstərdim ki, bu barədə də bir neçə kəlmə deyəsiniz.

– Yenə də elə o fikirdəyəm. Ədəbiyyat Xeyirin müttəfiqidir və yarandığı gündən Şərə qarşı mübarizə aparıb və aparır. Ədəbiyyatın missiyası həyat bitəndə sona çatacaq. Ancaq ədəbiyyatın forması dəyişəcək və artıq dəyişir. Ədəbiyyatın əsas yükünü nə daşıyır? Kitab. Bax, indi təzə termin yaranıb. Kitablar iki formaya, hissəyə bölünməyə başlayıb: “kağız kitab” və “elektron kitab”. “Elektron kitab” artıq yeni nəsil üçün doğmalaşıb. Mənim üçün doğma deyil, ögeydir. Ancaq bir müddətdən sonra hamı üçün, o cümlədən, gələcək “mən”lər üçün də doğmalaşacaq.

– Uzun illərdir ki, mən sizin mütaliəyə bağlılığınızın şahidiyəm. Rəhmətlik Rafiq Tağı deyirdi ki, Elçin müəllim, hətta dəmiryolçuların qəzetlərini də oxuyur... Xatırlayıram ki, siz Yazıçılar İttifaqında işləyəndə Rafiqin ilk kitabını necə çətinliklə nəşr etdirdiniz, ön söz yazdınız... Hazırda nə oxuyursunuz? Maraqlıdır.

– İndi? Amerika sovetoloqu var, Robert Taker. Onun Stalin haqqında böyük bir monoqrafiyası var, bunu oxuyuram. Görürsən? (Elçin müəllim kitabı göstərir) Stalin və stalinizm haqqında klassik tədqiqatlardan biri hesab olunur. Dünən Azər Turanın “Qəbulə xanım və I Pyotr” kitabını oxudum. Kiçikdir, ancaq yaxşı qələmlə emosional yazılmış bir kitabçadır.

– Vaxtı ilə “Aşıq poeziyasında “dünya” obrazı haqqında kiçik monoqrafiya yazmışdınız. O dünya ilə bugünkü dünya barədə nə deyə bilərsiniz?

– Nə deyə bilərəm? Bax, Avropada da, Asiyada da qədim dövrlərdə, orta əsrlərdə, padşahlar, cəngavərlər, sülalələr, hərbi yürüşlər zamanında qırğından, qəddarlıqdan, vəhşilikdən mühafizə üçün qala divarları tikirdilər. Bu gün də çox inkişaf etmiş sivil ölkələrdə yenidən 3-4 metr hündürlüyündə, kilometrlərlə uzunluğunda mühafizə qalaları tikməyə başlayıblar. ABŞ-da artıq tikilir, Finlandiya tikir, Norveç görürəm ki, belə tikinti üçün büdcədən xeyli vəsait ayırıb və s., və i.a. Top, tüfəng, atom, kosmik silahlanma, hərbi lazer... Əli Kərimin “Daş” şeiri yadıma düşür.

Düşünürəm ki, dünya hara qayıdır, Əkrəm? Bir var, fərdi dəlilik, bir də var, bəşəri dəlilik. Deyəsən, dünya bəşəri dəliliyə gedir... Böyük dövlətlərin ikili siyasi və təmənnalı standartlar dünyası... Mən bir neçə dəfə demişəm, yenə təkrar edirəm: Azərbaycanın bu ikili standartlar dünyasında ərazisini və suverenliyini bərpa etməsi mənim üçün bir əfsanədir. Belə çıxır ki, əfsanə ancaq nağıllarda olmur. Prezidentimiz də, əsgərlərimiz də, şəhidlərimiz və qazilərimiz də əfsanə yaratdı... Bu, həqiqətdir. Ədəbiyyatla bağlı başqa bir sualın var?

– Ədəbiyyatımıza yeni nəsillər gəlir, demək olar ki, hər gün yeni imzalara rast gəlirik. Nəsillər bir-birini əvəz edir. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?

– 60-cılardan indi kim qalıb? Prozadan danışıram. 3-4 nəfər.

Rəhmətlik Hüseyn Kürdoğlunun misraları yadıma düşür. Əgər düz deyirəmsə, belədir:

Gəzdim gəncliyimi, tapa bilmədim,
Qaçıb qocalıqdan dağda gizlənib!

İş burasındadır ki, bu, “Gizlənpaç” oyunu deyil, əbədi, həmişəlik bir gizləntidir. Bizdən sonra isə 70-cilər gəldi: Afaq Məsud, Sabir Rüstəmxanlı, Kamal Abdulla, Seyran Səxavət, Aqil Abbas, Məmməd Oruc... İllər keçdikcə nəsilləri bir-birindən ayırmır, əksinə, birləşdirir. İndi biz demirik ki, Qoqol filan ədəbi nəslin, Tolstoy isə o biri nəslin, yaxud Balzak filan nəslin, Flober isə filan nəslin nümayəndələri idi? Dərsliklərdə deyə bilərik, ümumilikdə isə deyirik ki, XIX əsr rus, yaxud fransız ədəbiyyatı. 70-cilərdən sonra da bir neçə ədəbi nəsillər gəlib. Bu dövrün Azərbaycan ədəbiyyatında bir küll olaraq kimlər qalacaq, kimlər gedəcək, bunu gələcək müəyyən edəcək. Bu gün isə oxuduqlarıma görə məndə belə bir təəssürat var ki, bunu bir neçə dəfə demişəm, təkrar edirəm, ədəbiyyatımız özünü axtarmaq prosesindədir, özünü tapmaq istəyir, ya da özünü tapmaq üçün çalışır.

– Bir sualı da verməyə bilmirəm. Bu gün hamımızı hiddətləndirən Yekaterinburq hadisələrini nəzərdə tuturam.

– Bilirsən, iki Rusiya var: bir var, imperiya Rusiyası və imperiya ambisiyası, imperiya iddiaları. Böyük rus şovinizmi. Bu barədə mən «Baş» romanında ətraflı yazmışam. Bu günlərdə Yekaterinburqda törədilən vəhşilik, bax, həmin rus imperiya ambisiyalarının, dediyim o böyük rus şovinizminin təzahürüdür. Bir də var, Tolstoy, Qoqol, Puşkin, Dostoyevski, Çexov, Çaykovski, Pliseskaya, Tarkovski Rusiyası. Ancaq faciə burasındadır ki, bu ikinci Rusiya həmin imperiya ehtiraslarının, iddialarının, get-gedə güclənən rus şovinizminin, rəhmətlik Üzeyir bəy demişkən, “nikolaylar və generallar hakimiyyətinin” içində itib-batır. Mən Yekaterinburqda həlak olanların ailələrinə, bütün yaxınlarına dərin hüznlə başsağlığı verirəm.

– Bəzən mətbuatda, sosial şəbəkədə qəflətən ortaya bir mövzu atılır. Başlanır bu mövzunun müzakirəsi.

– Misal üçün?

– Misal üçün, bu yaxınlarda Alim Qasımovun rep oxumağı barədə xeyli söz-söhbət oldu. Biri müdafiə etdi, biri əksinə, tənqid etdi...

– Hə, mənə göstərdilər, gördüm... Buna nə deyə bilərəm, Əkrəm? Heç nə. Görünən dağa nə bələdçi?

– 37-38-ci illər... Siz son illərdə sovet tarixi ilə bağlı çox yazmısınız: Stalin haqqında pyes, Mir Cəfər Bağırov haqqında böyük esse-oçerk, Müşfiqin, Cavidin, Çəmənzəminlinin, Ömər Faiqin faciəli həyatı, repressiya illəri... Son zamanlar mətbuatda da repressiya hadisələri ilə bağlı yazılar çıxır. Bu yazılar sizi qane edirmi?

– Əvvəla, mənim həyatımın böyük bir hissəsi sovet dönəmində keçib. Bu, necə bir dövlət idi? Necə quruldu, necə dağıldı? Necə və niyə? İkincisi də, yox, qane etmir. 37–38-ci il hadisələri yeraltı suların siyasi-ictimai-inqilabi-psixoloji burulğanı üzərində vaqe olurdu. O hadisələrdən bəhs edəndə, “filankəs filankəsi satdı” səviyyəsində mülahizələr üzdən getməyin nəticəsidir. Bu hadisələrin absurda gətirib çıxaran miqyası müqabilində “satqınlıq”, “böhtan”, “saxtalaşdırma” kimi məfhumlar zəif anlayışlardır.

Səməd Vurğunu “yaltaq” adlandırıb, mətbuata çıxarmağı, bunu müzakirə etməyi mən biabırçılıq hesab edirəm. Onu görə yox ki, Səməd Vurğunun, ya onun kimi bir başqasının həyat yolu aydan arı, sudan duru olub. Ona görə ki, dediyim həmin burulğanın içində nəfəs alan bu insanlar, indiki halda bu sənətkarlar – Mikayıl Müşfiq, Səməd Vurğun, Süleyman Rüstəm, Rəsul Rza, Osman Sarıvəlli, Süleyman Rəhimov, Əli Vəliyev, Əbülhəsən, Mirzə İbrahimov, Mir Cəlal, Mehdi Hüseyn... – XX əsrdə Azərbaycan ədəbi dilini görünməmiş bir sürətlə saflaşdırdılar, təmizlədilər, inkişaf etdirdilər, ictimai şüurda milli-mənəvi “mən”i silkələdilər, Sabirin yuxulayan qəhrəmanlarını oyatdılar... Azdır?

– Elçin müəllim, istəyirəm, bir az da şəxsi həyatdan, şəxsi hisslərdən danışaq. Olar?

– Olar. Ancaq görək söhbət hansı hisslərdən gedir də? (Gülür.) Çox dərinə getmə.

– Misal üçün, mən bilirəm ki, siz musiqiyə çox bağlısınız. Bu barədə bir-iki söz olar?

– Olar, əlbəttə. Dünyada elə bir qələm sahibi ola bilər ki, musiqiyə biganə qalsın? Ağlım kəsmir. İlk gənclik çağlarımda, 60-cı illərdə caza çox həvəsli idim. O illərdə rəhmətlik Vaqif Mustafazadə ilə də dostluğumuz var idi. Sonralar, qəribədir, bilmirəm niyə, o caz həvəsi yavaş-yavaş soldu. Ancaq Vaqifə indi də tez-tez qulaq asıram. Bu gün o illərin cazını yox, estradasını tez-tez xatırlayıram, internetdə qulaq asıram: Edit Piafa, İv Montana... Daha sonrakı dövrdəki Toto, Dassen, Dalida, Çelentano... Bizim Mirzə...

O ki qaldı muğamata, muğamata qulaq asmaq mənim həyat tərzimin bir hissəsidir. Xanın səsini və nəfəsini, Ağababanın “Zabul”unu, Hacıbabanın “Rast”ını, Yaqubun “Mənsuriyyə”sini, Yavər Kələntərlinin “Bayatı-Şiraz”ını, Şövkət xanımın “Şahnaz”ını, Rübabənin “Humayun”unu, Sara Qədimovanın “Qatar”ını mənim üçün heç nə əvəz edə bilməz. Şikəstələr, xalq mahnıları, Qədirin “Sona bülbüllər”i... Bülbül, Rəşid, Müslüm... “Ölkəm”dən tutmuş bu tərəfə, bizim romanslarımız... Bəhram Mansurovun tarı...

Bir də ki, simfonik musiqi. Xüsusən, Fikrətin simfoniyaları, ümumiyyətlə onun klassik musiqisi. İllər Fikrət Əmirovu elə bil, yenidən qaytarır, yenidən açır, yenidən tanıdır. Soltan Hacıbəyovun “Karvan”ı... Seyid Rüstəmovun, Tofiq Quliyevin, Rauf Hacıyevin mahnıları... Əkrəm, bu söhbəti saxlamasam, uzandıqca uzanacaq...

– Elçin müəllim, onu da bilirəm ki, sizin görüşlər keçirməklə o qədər də aranız yoxdur. Televiziyadan, mətbuatdan, cürbəcür təşkilatlardan tez-tez mənə müraciət edirlər ki, sizinlə əlaqə saxlayım, görüşlərə, verilişlərə dəvət edirlər. Çox vaxt da imtina edirsiniz. Niyə?

– Əkrəm, yazı-pozu hər şeyi deyir də... Ancaq, əlbəttə, hərənin bir xasiyyəti var. Folkner Heminquey haqqında deyirdi ki, o, yəni Heminquey öz bioqrafiyasının rejissorudur. Düz deyirdi. O cür rejissorluq daha artıq məşhurlaşdırır, kütləviləşdirir. Ancaq bax, bu gün Heminqueyi də yaşadan həmin rejissorluğu yox, əsərləridir.

– Axır vaxtlar, xüsusən, cavanlar tənhalıqdan çox yazırlar. Sizin tənhalıq barədə fikriniz?

– (Gülür) Sizə bir söz deyim. Mən 25-30 yaşlarımda tənhalıq barədə daha çox düşünürdüm, nəinki indi. Bu gün tənhalıq hissiyyatı məni narahat etmir. Yəqin ailəyə görə, yazı-pozuya görə. Bir də ki, yazı-pozudan, kitab-dəftərdən sonra tənhalığa vaxt qalır ki?.. O ki qaldı tənhalıq mövzusuna, tənhalıqdan şikayət etmək yox, tənhalığın obrazını yaratmaq lazımdır. Dur, sənə bir şeir göstərəcəyəm. Gərək burda olsun (Elçin müəllim özünün dediyi kimi, üstü “yazı-pozu” ilə, qovluqlarla, qəzet kəsmələri ilə dolu yazı mizində axtarıb, kiçik bir kitabçanı götürür). Budur, Faiq İsmayılov adlı bir cavan şairin kitabçasıdır. Tanımırdım, oxumamışdım. Gənc yaşında vəfat edib. Bax, gör nə deyir? (Oxuyur)

Bir mənəm,
bir də ağ divarda
qara kölgəm...
deyirəm, nə yaxşı
tək deyiləm.

Sizə doğrusunu deyim ki, bu beş qısa misra məndə bu cavan şairin daxilində tragik bir tənhalıq təəssüratı yaratdı. Çox istedadlı cavan olub. Hayıf... Vaqif Mustafazadənin də kiçik bir “Tənhalıq”ı var, elə bil piano ilə yox, şeirlə deyir, sözlə danışır...

– Elçin müəllim, müstəqil Azərbaycanın “İstiqlal”, “Şərəf”, “Şöhrət” ordenləri ilə təltif edilmisiniz, Xalq yazıçısı, Əməkdar incəsənət xadimi, filologiya elmləri doktoru, Bakı Dövlət Universitetinin professorusunuz, çoxlu mükafatlarınız, başqa fəxri adlarınız var. Bunların hansı sizin üçün ən qiymətlisidir?

– (Gülür) Hamısı! Bir də ki, eləcə Elçin, vəssalam.

XQ